

KS. PRZEMYSŁAW KANTYKA

W POSZUKIWANIU NOWOTESTAMENTALNEGO
MODELU KOŚCIOŁA.
ELEMENTY EKLEZJOLOGII BAPTYSTYCZNEJ
I ZACZĄTKI DIALOGU Z BAPTYSTAMI O KOŚCIELE

IN THE SEARCH FOR A NEW TESTAMENT MODEL OF THE CHURCH.
ELEMENTS OF BAPTIST ECCLESIOLOGY AND BEGINNINGS OF THE DIALOGUE
WITH BAPTISTS ABOUT THE CHURCH

A b s t r a c t. The article depicts the elements of Baptist ecclesiology such as: nature and structure of the Church, baptism in relation to the Church membership, understanding of the Lord's Supper and of the ministry in the Church. At the end there's an outline of the first fruits of the official Baptist-Roman Catholic dialogue on the world level concerning ecclesiology.

For Baptists the pattern of the Church is a local congregation gathered by Holy Spirit in the obedience to the word of God. Such a local gathering is totally independent and any higher forms of organization or unions do not represent a higher form of ecclesiality. The Baptists practice the baptism of adults only, as the profession of faith must be prior to the baptism, which does not create any new reality in a faithful nor cleanse of the original sin. In the Lord's Supper a faithful while consuming bread and wine not transformed anyhow, receives by faith the benefits coming from the vicarious sacrifice of Christ. The ministers in the Church – deacons and presbyters – are instituted in a non-sacramental rite of ordination. The most of congregations present only men for ordination.

The official dialogue between Baptists and Roman Catholics produced up to now only one document. In the field of ecclesiology the statement contains mainly enumeration of divergences. For this reason it seems obvious that Baptist-Roman Catholic talks will not lead in the near future to the instauration of the full communion between our two Communities.

Key words: Baptists, ecclesiology, dialogue, ecumenism.

Szesnastowieczny ruch reformacyjny przybrał postać wielu nurtów zbliżonych do siebie pod względem doktrynalnym, które z czasem stały się odrębnymi denominacjami. Jednym z nurtów reformacyjnych jest baptyzm, wywodzący swe początki od angielskiego purytanizmu. Dążność do oczyszczenia wiary i życia kościelnego z wielowiekowych, szczególnie średniowiecznych, naleciałości zaowocowała poszukiwaniem modelu Kościoła, który byłby najbardziej zbliżony do wzorca nowotestamentalnego.

Pomimo zredukowania struktur kościelnych do niezbędnego minimum i atomizacji zborów baptyzm do dnia dzisiejszego nie tylko przetrwał, ale rozwinął się w denominację liczącą ponad 44 mln członków ochrzczonych (co wraz z rodzinami daje łącznie ok. 88 mln.)¹, a więc liczebnie porównywalną do anglikanów czy metodystów. Niechęć do strukturalizacji życia kościelnego idzie u baptystów w parze ze względnym brakiem zapotrzebowania na uprawianie teologii systematycznej, stąd – podobnie jak w innych wyznaniach poreformacyjnych, np. u metodystów – częściej będzie można mówić o ortopraksji, nie zaś o ortodoksji teologicznej. Brak traktatów teologicznych nie oznacza bynajmniej doktrynalnej pustki, lecz inny sposób formułowania nauki wiary niż ten, do którego jesteśmy przyzwyczajeni np. w katolicyzmie, prawosławiu czy nawet luteranizmie. Odmienność stylu i dysproporcję systemów teologicznych ujawniają najbardziej ekumeniczne dialogi doktrynalne, w tym dialog baptystyczno-rzymskokatolicki.

I. ZBÓR BAPTYSTYCZNY – NATURA I USTRÓJ KOŚCIOŁA

Dość dokładny opis, czym jest Kościół w rozumieniu baptystów, znajdujemy w dokumencie *Konfesja, czyli wyznanie wiary i ustrój zboru baptystów*². Baptysci wyznają wiarę w

Kościół Powszechny jako społeczność wierzących w naszego Pana Jezusa Chrystusa, który On założył, którego jest głową i w którym mieszka swoim Duchem tak, że złożony z wielu społeczności zorganizowanych w różne sposoby i rozproszony po całym świecie, tworzy

¹ Zob. K. Bednarczyk. *Baptysci*. W: *Ku chrześcijaństwu jutra. Wprowadzenie do ekumenizmu*. Red. W. Hryniewicz, J.S. Gajek, S.J. Koza. Lublin: TN KUL 1996 s. 193-194; Por. K. Karski. *Symbolika. Zarys wiedzy o Kościołach i wspólnotach chrześcijańskich*. Warszawa 2003 s. 200. Oficjalna strona Kościoła Chrześcijan Baptystów w RP podaje liczbę ponad 100 mln baptystów na świecie oraz około 5 tys. w Polsce. T.J. Zieliński. *Krotka informacja o Kościele Baptystycznym*. <http://www.baptysci.pl/kosciol/1141-krotka-informacja-o-kosciele-baptystycznym> (07.09.2013).

² Zob. Bednarczyk. *Baptysci* s. 195.

jedną całość w Nim. [...] Ta święta społeczność jest wszędzie tam, gdzie grupy wierzących łączą się w zbory na podstawie wyznania osobistej wiary³.

Zgodnie z powyższymi zasadami podstawową i jednocześnie pełną społecznością Kościoła jest każdy zbor baptyistyczny, niezależny organizacyjnie, majątkowo i jurysdykcyjnie od innych zborów⁴. Zbory zrzeszają się w szersze organizacje, te jednak nie mają charakteru nadrzędnego i nie urzędują wyższego poziomu eklezjalności. Na poziomie kraju może to być unia krajowa – Kościół, na kontynentalnym zaś federacja (np. Europejska Federacja Baptyistów), a na globalnym – związek ogólnoswiatowy (Światowy Związek Baptyistów). Baptyści wierzą, że taki właśnie sposób organizacji kościelnej, z wieloma współistniejącymi obok siebie zborami (gminami), najlepiej oddaje nowotestamentalny model Kościoła⁵. Wszyscy członkowie zboru są włączeni w zarządzanie nim i przyjmują na siebie część odpowiedzialności za zbor. Ustrój tego typu zwany jest kongregacyjnym⁶. Kongregacja jest też właścicielem budynków zborowych i tylko członkowie zboru decydują o przeznaczeniu posiadanych nieruchomości – denominacja nie może przejąć majątku w sytuacji np. rozwiązania miejscowego zboru⁷.

Chociaż doświadczenie nawrócenia jest aktem osobistym każdego wierzącego, nie może on jednak pozostać sam, lecz potrzebuje grupy czy wspólnoty, która mogłaby wspierać go w życiu chrześcijańskim. Potrzeba ta wyznacza konieczność istnienia zboru, który

„[...] powinien być głównym ośrodkiem duchowego życia chrześcijańskiego, zapewniając inspirację, społeczność, nauczanie, możliwość udziału we wspólnym nabożeństwie i miejsce wykorzystywania duchowych darów swoich członków”⁸.

Ponadto wewnętrzna konieczność istnienia zboru wynika z obecności Chrystusa na ziemi. Obecność ta musi istnieć w konkretnej postaci. Zbor jest

³ Tamże s. 194. Por. *New Hampshire Baptist Confession of Faith*, wyznanie wiary z 1833 r., szeroko akceptowane wśród baptyistów. http://www.baptiststart.com/print_1833_new_hampshire.html (08.09.2013).

⁴ Por. M. T h o b o i s. *Baptisme*. W: *Encyclopédie du protestantisme*. Red. J. Baubérot, I. Engammare, P. Gisel i in. Paris 1995 s. 96.

⁵ Por. D. L o t z. *Baptists*. W: *Dictionary of the Ecumenical Movement*. Red. N. Lossky, J.M. Bonino, J. Pobeć i in. Geneva 2012 s. 98. 97-99.

⁶ Por. K a r s k i. *Symbolika* s. 199.

⁷ Por. H. R a w l i n g s. *Baptyistyczne podstawy wiary. Przedstawienie podstawowych doktryn biblijnych*. Warszawa 2007 s. 234.

⁸ Tamże s. 227.

więc ciałem Chrystusa, społecznością wierzących. Ponieważ organizm ma tylko jedną głowę, tak i dla każdego zboru głową jest wyłącznie Chrystus (Kol 1, 17-18)⁹.

Baptyści podkreślają fakt założenia Kościoła przez Chrystusa. Analiza okoliczności użycia w Nowym Testamencie greckiego słowa *ἐκκλησία* [*ek-klēsia*] prowadzi ich do wniosku, że w większości wypadków oznacza ono lokalne spotkanie czy zgromadzenie, a tylko nieliczne teksty wskazują na Kościoły czy zbory w ogólności. Zawsze jednak są to prawdziwe zbory, oparte na Biblii¹⁰.

Na Boskie, a nie ludzkie pochodzenie Kościoła wskazują teksty nowotestamentalne (np. 2 Kor 1, 1; 1 Tym 3, 15; 1 Tes 2, 14). Chrystus założył Kościół na skale (*petra*), którą jest objawienie dane Piotrowi i jego wyznanie, że Chrystus jest Synem Boga Żywego (Mt 16, 18). Skałą tą nie jest natomiast sam Piotr (*Petrus*). Stąd każdy oparty na Biblii zбір nie jest zbudowany na jakimkolwiek człowieku – nawet na Piotrze – ale na Jezusie Chrystusie, co znajduje potwierdzenie w słowach św. Pawła o położonym fundamencie, którym jest Chrystus (1 Kor 3,11). Wynika z tego również, że dla każdego zboru Bóg jest bezpośrednim źródłem autorytetu¹¹.

W Polsce w 2007 r. Kościół Chrześcijańskich Baptystów posiadał 86 zborów, a dorosłych ochrzczonych było ok. 5 tys.¹² Podobną liczbę trzeba przyjąć w odniesieniu do osób będących pod ich duchową opieką, co podwaja tę liczbę. Polscy baptyści mają własne Wyższe Baptystyczne Seminarium Teologiczne w Warszawie. Zarówno w nim, jak i w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej kształcą swych kaznodziejów i pastorów. Polscy baptyści wydają też miesięcznik „Słowo Prawdy”, ukazujący się od 1925 r.¹³

II. CHRZEST A PRZYNALEŻNOŚĆ DO KOŚCIOŁA

Baptyści, podobnie jak inne wyznania poreformacyjne, praktykują sprawowanie tylko dwu sakramentów (zwanym „ustanowieniami”): chrztu i Eucharystii. Już Marcin Luter uznał te dwa sakramenty za jedyne bezpośrednio ustanowione przez Chrystusa (por. Mt 28, 19; Łk 22, 19; 1 Kor 11, 23-26),

⁹ Por. tamże s. 229.

¹⁰ Por. tamże s. 228.

¹¹ Por. tamże s. 228-229.

¹² Por. A. S e w e r y n. *Zarys dziejów baptyzmu w Polsce*. <http://www.baptysci.pl/kosciol/1083-zarys-dziejow-baptyzmu-w-polsce-1858-2008> (07.09.2013).

¹³ Zob. <http://www.baptysci.pl/slowo-prawdy>.

choć początkowo dodawał do tej krótkiej listy także spowiedź. Wyznania po-reformacyjne w większości nie zaprzestały jednak praktykowania pozosta-łych rytów, uznawanych przez katolicyzm i prawosławie za sakramenty, choć nie nadaje się im rangi sakramentalnej. Baptyści odczytują z Pisma Świętego polecenie sprawowania dwóch „ustanowień” (ang. *ordinances*), chrztu i Wieczerzy Pańskiej, które pojmowane są jako czynności o znaczeniu symbolicznym¹⁴.

Baptyści wskazują na konieczność chrztu, ze względu na nierozzerwalny związek, jaki istnieje między tym „ustanowieniem” a zbawieniem. Choć sam chrzest nie zbawia ani nie wnosi niczego do przeżycia zbawienia, to jest jego zewnętrznym obrazem¹⁵. Chrzest jest wtórny do nawrócenia, które musi nastąpić najpierw. Dopiero człowiek nawrócony, który może świadomie zło-żyć wyznanie wiary w Jezusa Chrystusa jako Pana i Zbawiciela, może być ochrzczony. Chrzest tak rozumiany ma znacznie symboliczne i jest wyrazem wiary i miłości do Chrystusa¹⁶. Nie wprowadza do Kościoła i nie tworzy w człowieku żadnej nowej rzeczywistości. Nie ma charakteru oczyszczają-ącego, nie uwalnia więc od grzechu pierworodnego¹⁷. Nowość życia otrzy-muje człowiek poprzez swe nawrócenie i to ono wprowadza go do społecz-ności Kościoła. Akcent w przynależności do Kościoła położony jest więc na wiarę człowieka, a nie na otrzymanie przezeń chrztu¹⁸.

Chrzest nie jest przy tym konieczny do zbawienia, które niejednokrotnie utożsamiane jest z nawróceniem. Konieczność chrztu wynika jedynie z wy-raźnego polecenia Pana Jezusa Chrystusa. Jest on istotny dla człowieka, któ-ry już uwierzył w Chrystusa również ze względu na świadectwo dawane przez nawróconego tak członkom zboru, jak i niewierzącym, że jest on go-tów służyć Chrystusowi. Pomaga też uzewnętrznić przeżycie o naturze zu-pełnie wewnętrznej, jakim jest nawrócenie i przypomina o jego ważności. Ważnym argumentem za przyjmowaniem chrztu jest też fakt chrztu samego Jezusa. Nie ma tu znaczenia, że Jezus przyjął chrzest z wody od Jana Chrzciciela. Z tego faktu, jak również z niepowtarzania chrztu w przypadku ludzi ochrzczonych chrztem janowym wyprowadzają baptyści wniosek, że chrzest janowy był chrztem chrześcijańskim¹⁹. Nie bez znaczenia jest także sam spo-

¹⁴ Por. Lotz. *Baptists* s. 98.

¹⁵ Por. KarSKI. *Symbolika* s. 198; RawlingS. *Baptystyczne podstawy wiary* s. 241.

¹⁶ Por. T.J. Zieliński. *Kościół Chrześcijań Baptystów*. Warszawa 1994 s. 13-15.

¹⁷ Por. P. Jaskóła. *Wyznania chrześcijańskie bez jedności z Rzymem*. Opole 2008 s. 126.

¹⁸ Por. KarSKI. *Symbolika* s. 198; Lotz. *Baptists* s. 98.

¹⁹ Por. RawlingS. *Baptystyczne podstawy wiary* s. 242.

sób sprawowania chrztu. Poprawnie można go sprawować tylko poprzez zanurzenie w wodzie, zgodnie z przekazem biblijnym²⁰.

III. WIECZERZA PAŃSKA

Wieczerza Pańska jest w rozumieniu baptystów drugim „ustanowieniem” nakazanym chrześcijanom przez samego Chrystusa. Jezus bowiem ustanowił ten obrzęd zamiast Paschy żydowskiej na pamiątkę swojej ofiary. Baptysty używają też określenia „Stół Pański” lub „Stół Pana”. Wieczerza Pańska ma znaczenie upamiętnienia wyzwolenia z niewoli grzechu oraz oznajmia, że śmierć Chrystusa daje wszystkim możliwość zbawienia. Podkreśla też zastępczy (za nas, grzeszników) charakter ofiary Chrystusa na krzyżu. Słowa Chrystusa: „To jest Ciało Moje”, „To jest Krew Moja” należy przy tym rozumieć jako przenośnie, podobnie jak słowa: „Ja jestem bramą” czy „Ja jestem krzewem winnym”. Tak więc w chlebie i winie nie zachodzi żadna przemiana, a wierzący, spożywając chleb i wino, przez wiarę otrzymuje korzyści, które wynikają z zastępczej ofiary Chrystusa²¹. Takie rozumienie bliskie jest koncepcji kalwińskiej²².

Niektórzy autorzy baptystyczni wskazują na różnicę znaczeniową między określeniem Wieczerzy Pańskiej jako „sakrament” i „ustanowienie”. O ile bowiem wedle koncepcji np. rzymskokatolickiej sakrament ma być czymś przekazującym odbiorcy łaskę, a w konsekwencji zbawienie, o tyle słowo „ustanowienie” podkreśla wyłącznie symboliczne rozumienie czynności sprawowanej przy Stole Pańskim, przypominające ludowi wielkie dzieła Boże, szczególnie śmierć Pana²³. Wieczerza Pańska przypomina chrześcijanom także o obowiązku zachowywania osobistej świętości oraz o powtórny przyjsciu Chrystusa²⁴.

Częstotliwość sprawowania Wieczerzy Pańskiej może być dowolnie ustanawiana przez każdy zbór. Zazwyczaj sprawuje się ją raz w miesiącu²⁵, przy czym wystarczające jest obchodzenie jej raz w roku, w okresie Paschy. Do

²⁰ Por. Lotz. *Baptists* s. 98.

²¹ Por. Rawlings. *Baptystyczne podstawy wiary* s. 251-253.

²² Zob. P. Kantyka, K. Starczewski. *Eucharystologia wybranych wyznań chrześcijańskich*. „Kieleckie Studia Teologiczne” 5: 2006 s. 49-73. P. Jaskóła (*Wyznania chrześcijańskie* s. 125) zauważa, że „Tradycja baptystyczna w znacznej mierze pokrywa się z teologią reformowaną w wersji kalwińskiej”.

²³ Por. Rawlings. *Baptystyczne podstawy wiary* s. 253-254.

²⁴ Por. tamże s. 254-255.

²⁵ Por. Karski. *Symbolika* s. 198.

uczestnictwa w Stole Pańskim dopuszczani są tylko ochrzczeni członkowie zboru. Każdy z nich sam ocenia, czy ma odpowiednią postawę serca dla wzięcia udziału w Wieczery Pańskiej, i ocena ta jest decydująca²⁶.

IV. POSŁUGIWANIA W KOŚCIELE

Baptyści uznają powszechne kapłaństwo wszystkich wierzących, z wykluczeniem innego pośrednictwa, jak tylko pośrednictwo samego Chrystusa²⁷. Podejście takie nie eliminuje jednak z życia zborów osób odpowiedzialnych za jego funkcjonowanie i przewodniczących modlitwom. Pastorów powołuje się na urząd poprzez akt ordynacji, która nie ma charakteru sakramentalnego. Przyszli duchowni przygotowują się do swej funkcji w seminariach teologicznych lub na uniwersyteckich wydziałach teologicznych²⁸. W zborach baptyistycznych występują zasadniczo dwa rodzaje posługiwania, o których jest mowa na kartach Nowego Testamentu: posługa pastora i diakona. Pastor jest też zwany w pismach Nowego Testamentu prezbiterem lub biskupem, a określenia te są równoważne i zamienne, oznaczają bowiem jeden rodzaj posługiwania, który polega na przewodniczeniu zborowi. Pastor jest też odpowiedzialny za dawanie dobrego przykładu innym członkom zboru, a także innym ludziom (1 P 5, 1-4; Hbr 13, 7; Dz 20, 35).

Większość baptystów trzyma się nowotestamentalnej zasady, wedle której posługa pastora (prezbitera, biskupa) może być powierzana wyłącznie mężczyznom²⁹. Takie stanowisko jest utrzymywane w zborach należących do Konwencji Południowych Baptystów (Southern Baptist Convention, SBC), która w 1980 r. wydała na ten temat specjalny dokument³⁰. Natomiast zbory zrzeszone w konwencji Amerykańskich Kościołów Baptyistycznych w USA (American Baptist Churches in the USA, ABCUSA) praktykują powierzanie posługi pastora kobietom, podobnie jak zbory w Wielkiej Brytanii, Skandynawii, Niemczech i we Włoszech³¹. Pomimo struktury kongregacyjnej

²⁶ Por. Rawlings. *Baptystyczne podstawy wiary* s. 255-256.

²⁷ Por. Lotz. *Baptists* s. 98.

²⁸ Por. Karski. *Symbolika* s. 199.

²⁹ Por. Rawlings. *Baptystyczne podstawy wiary* s. 235.

³⁰ Zob. *Can women be pastors or deacons in the SBC?* <http://www.sbc.net/aboutus/faqs.asp#9> (07.09.2013); R.R. Melick. *Women Pastors: What Does the Bible Teach?* <http://www.sbcife.net/articles/1998/05/sla5.asp> (07.09.2013).

³¹ Por. Zieliński. *Kościół Chrześcijan Baptystów* s. 19-20. Zob. *Women in ministry*. http://www.abc-usa.org/what_we_believe/abc-organizations/abwim/ (08.09.2013).

baptyści powołali do życia Światowy Związek Baptystyczny (ŚZB), który nie ma prerogatyw jurysdykcyjnych, lecz wspomaga pracę misyjną i potwierdza jedność wszystkich zborów baptystycznych. Co pięć lat odbywają się organizowane przez ŚZB kongresy światowe³².

Posługa diakona jest wywodzona, zgodnie z wielowiekową tradycją różnych denominacji, z tekstu z Dziejów Apostolskich (6, 3). Jako pomocnicy Apostołów, a potem pastorów, diakoni mają się troszczyć o biednych i potrzebujących, a także o bieżące sprawy zboru i pomagać pastorowi w zarządzaniu zбором i sprawowaniu „ustanowień” (sakramentów). Nie mogą jednak przejmować autorytetu pastora, który jest właściwym przewodniczącym zboru³³.

V. EKLEZJOLOGIA W DIALOGU RZYMSKOKATOLICKO-BAPTYSTYCZNYM

Oficjalny dialog doktrynalny rzymskokatolicko-baptystyczny rozpoczął się w 1984 r. Partnerem strony rzymskokatolickiej stał się Światowy Związek Baptystyczny. Zagadnienia, które były przedmiotem rozmów, to ewangelizacja, nawrócenie, naśladowanie Chrystusa, Kościół jako *koinonia*, prozelityzm oraz wolność religijna³⁴. Wyniki rozmów zapisano w dokumencie dialogu z 1988 r. *Wezwanie do dawania wspólnego świadectwa w dzisiejszym świecie. Raport z międzynarodowych rozmów baptystyczno-rzymskokatolickich (1984-1988)*³⁵. Następnie na okres kilkunastu lat dialog wszedł w fazę konsultacji nieformalnych, by w 2006 r. rozpocząć się znów w formie oficjalnej. W okresie od pierwszego raportu podjęto szereg kolejnych tematów: prymat papieski, chrzest, mariologia, Pismo Święte i Tradycja, Eucha-

³² Por. K a r s k i. *Symbolika* s. 199.

³³ Por. R a w l i n g s. *Baptystyczne podstawy wiary* s. 236.

³⁴ Por. P. K a n t y k a. *Dialog ekumeniczny katolicko-protestancki – założenia, zakres, rezultaty*. W: *Ekumenizm w posoborowym półwieczu. Sukcesy i trudności katolickiego zaangażowania na rzecz jedności chrześcijan*. Red. M. Składanowski, T. Syczewski. Seria: Teologia w dialogu nr 14. Lublin 2013 s. 38.

³⁵ *Summons to Witness to Christ in Today's World. A Report on Conversations 1984-1988. Atlanta, USA, 23 July 1988*. W: *Growth in Agreement II. Reports and Agreed Statements of Ecumenical Conversations on a World Level 1982-1998*. Red. J. Gros, H. Meyer, W.G. Rusch. Geneva–Grand Rapids 2000 s. 373-385. Zob. T. J. Z i e l i ń s k i. *Dobro wspólne katolicyzmu i baptyzmu według raportu z dialogu baptystyczno-rzymskokatolickiego na szczepku światowym*. W: „*Studia Oecumenica*” 3 : 2003 s. 53-63.

rystia, posługiwanie duchowne. Znajdą one z pewnością wyraz w kolejnym dokumencie dialogu, który jest w opracowaniu³⁶.

Dokument z 1988 r. zawiera kilka odniesień eklezjologicznych. Pierwszym jest nawiązanie do nauki o sakramentach chrztu i Eucharystii. Kwestii tych nie omawiano szczegółowo. Skatalogowano stanowiska obu stron w sprawie chrztu³⁷, a o Eucharystii wspomniano jedynie w jednym miejscu...³⁸.

Do opisu rzeczywistości Kościoła posłużono się biblijno-patrystyczną kategorią *koinonii* jako najlepiej oddającą naturę wspólnoty eklezjalnej. *Koinonia* [κοινωνία] oznacza bowiem „współdzielenie rzeczywistości razem posiadanej”, a więc bliska jest Pawłowej kategorii bycia „w Chrystusie” (1 Kor 12, 12nn)³⁹. W Chrystusie i przez Chrystusa Bóg założył fundament swojego Kościoła, sama zaś *koinonia* między Bogiem a ludźmi oraz w obrębie Kościoła jest darem Bożym⁴⁰. Wszystko, w co wyposażony jest Kościół, a więc różnorodność darów i posługiwań, jest darem Ducha Świętego⁴¹. Od Ducha pochodzi także każdy wymiar życia kościelnego: kult, wewnętrzny wzrost, głoszenie Ewangelii i świadectwo dawane światu⁴².

Dokument *Summons to Witness* odnotowuje także podstawowe rozbieżności między katolikami i baptystami w rozumieniu struktury Kościoła. Dla baptystów podstawą do opisu Kościoła jest lokalne zgromadzenie zwołane przez Ducha Świętego w posłuszeństwie słowu Bożemu. Dla katolików natomiast istotne jest odniesienie do wspólnoty wiary, nadziei i miłości, która została założona przez Chrystusa na ziemi jako widzialna struktura i jest przez Niego podtrzymywana w istnieniu. Katolicy i baptyści różnie też definiują obecność Chrystusa w Kościele. Dla katolików Kościół jako mistyczne ciało Chrystusa wyposażony jest w organa hierarchiczne i te dwa elementy konstytuują jedną Bosko-ludzką rzeczywistość. Baptyści Boskiego elementu Kościoła upatrują w jego pochodzeniu, misji oraz celu. Natomiast historyczna realizacja i struktura Kościoła jest według tej koncepcji elementem ludzkim⁴³.

³⁶ Por. T. K a ł u ż n y. *Na drogach jedności. Dwustronne dialogi doktrynalne Kościoła rzymskokatolickiego na płaszczyźnie światowej*. Kraków 2102 s. 218-219.

³⁷ *Summons to Witness to Christ in Today's World* nr 18.

³⁸ Tamże nr 19.

³⁹ Tamże.

⁴⁰ Tamże nr 20-21.

⁴¹ Tamże nr 23.

⁴² Tamże nr 22.

⁴³ Tamże nr 23, 48. W opisie rzymskokatolickiego rozumienia struktury Kościoła dokument przywołuje konstytucję II Soboru Watykańskiego *Lumen gentium* punkt 8.

W katalogowaniu różnic między katolicyzmem i baptyzmem dialogujące strony zaznaczyły też odmienną praktykę chrzcielnej. Podkreślono przy tym różnorodność postaw zborów baptyistycznych wobec osób ochrzczonych w innych Kościołach i Wspólnotach kościelnych w przypadku konwersji. Postawy te rozciągają się od całkowitej akceptacji osób ochrzczonych w jakikolwiek sposób i w jakimkolwiek wieku do rebaptyzacji każdego, kto nie został ochrzczony przez duchownego baptyistycznego⁴⁴. Podobnie baptyści prezentują różnorodność stanowisk wobec przynależności kościelnej dzieci⁴⁵.

W dokumencie z 1988 r. powracają też i pozostają otwarte pytania odnośnie do rozumienia wiary, która wedle baptyistów musi zostać świadomie wyznana przez kandydata do chrztu i wobec tego poprzedzać chrzest. U katolików natomiast praktyka chrztu dzieci opiera się na uczestnictwie w „wspólnocie wiary”, a sam chrzest jest „sakramentem wiary”. W związku z tym baptyści stawiają pytanie: „Czy wiara wspólnoty może zastąpić osobistą wiarę dziecka?”⁴⁶

*

Komentatorzy podkreślają fakt, że treść dokumentu dialogowego wskazuje jednoznacznie, że obecnie nie ma jeszcze między katolikami a baptyistami porozumienia co do strukturalnego kształtu *koinonii*⁴⁷. Toteż, jak zaznaczono w samym dokumencie, rozmowy między baptyistami i katolikami nie doprowadzą w bliskiej przyszłości do pełnej komunii między naszymi Wspólnotami⁴⁸. Możliwa jest natomiast i pożądana dalsza wymiana myśli, studium nad zagadnieniami doktrynalnymi oraz współpraca w różnych dziedzinach życia społecznego. Biorąc pod uwagę zarówno istniejące różnice doktrynalne między katolicyzmem i baptyzmem oraz stopień zaawansowania dialogu doktrynalnego, należy stwierdzić, że chociaż droga do głębokich uzgodnień teologicznych, dających podstawę do odzyskania jedności, wydaje się jeszcze daleka, to ważne jest też samo rozpoczęcie i podtrzymanie dialogu. Nawet najdłuższa droga zaczyna się przecież od postawienia pierwszego kroku.

⁴⁴ Tamże nr 49.

⁴⁵ Tamże nr 50.

⁴⁶ Tamże nr 51: „Can the faith of the community supply for the personal faith of an infant?”. Użycie ang. czasownika „supply” przywołuje na myśl prawnokanoniczną kategorię *Ecclesia supplet*, mówiącą o uzupełnianiu przez Kościół jakiegoś braku, np. w aspekcie formalnym sakramentu.

⁴⁷ Por. K a ł u ż n y. *Na drogach jedności* s. 221.

⁴⁸ *Summons to Witness to Christ in Today's World* nr 58.

BIBLIOGRAFIA

- Bednarczyk K.: *Baptyści*. W: *Ku chrześcijaństwu jutra. Wprowadzenie do ekumenizmu*. Red. W. Hryniewicz, J.S. Gajek, S.J. Koza. Lublin: TN KUL 1996 s. 188-196.
- Can women be pastors or deacons in the SBC? <http://www.sbc.net/aboutus/faqs.asp#9> (07.09.2013).
- Jaskóła P.: *Wyznania chrześcijańskie bez jedności z Rzymem*. Opole 2008.
- Kałużny T.: *Na drogach jedności. Dwustronne dialogi doktrynalne Kościoła rzymskokatolickiego na płaszczyźnie światowej*. Kraków 2102.
- Kantyka P., Starczewski K.: *Eucharystologia wybranych wyznań chrześcijańskich*. „Kieleckie Studia Teologiczne” 5:2006 s. 49-73.
- Kantyka P.: *Dialog ekumeniczny katolicko-protestancki – założenia, zakres, rezultaty*. W: *Ekumenizm w posoborowym półwieczu. Sukcesy i trudności katolickiego zaangażowania na rzecz jedności chrześcijan*. Red. M. Składanowski, T. Syczewski. Seria: *Teologia w dialogu* nr 14. Lublin 2013 s. 29-50.
- Karski K.: *Symbolika. Zarys wiedzy o Kościołach i wspólnotach chrześcijańskich*. Warszawa 2003.
- Lotz D.: *Baptists*. W: *Dictionary of the Ecumenical Movement*. Red. N. Lossky, J. M. Bonino, J. Pobee i in. Geneva 2012 s. 97-99.
- Melick R. R.: *Women Pastors: What Does the Bible Teach?* <http://www.sbclife.net/articles/1998/05/sla5.asp> (07.09.2013).
- New Hampshire Baptist Confession of Faith http://www.baptiststart.com/print/1833_new_hampshire.html (08.09.2013).
- Rawlings H.: *Baptystyczne podstawy wiary. Przedstawienie podstawowych doktryn biblijnych*. Warszawa 2007.
- Seweryn A.: *Zarys dziejów baptyzmu w Polsce*. <http://www.baptysci.pl/kosciol/1083-zarys-dziejow-baptyzmu-w-polsce-1858-2008> (07.09.2013).
- Słowo Prawdy – miesięcznik Kościoła Baptystów, ukazuje się w Polsce od 1925 r.* <http://www.baptysci.pl/slowo-prawdy>
- Summons to Witness to Christ in Today's World. A Report on Conversations 1984-1988*. Atlanta, USA, 23 July 1988. W: *Growth in Agreement II. Reports and Agreed Statements of Ecumenical Conversations on a World Level 1982-1998*. Red. J. Gros, H. Meyer, W.G. Rusch. Geneva-Grand Rapids 2000 s. 373-385.
- Thobois M.: *Baptisme*. W: *Encyclopédie du protestantisme*. Red. J. Baubérot, I. Engammare, P. Gisel i in. Paris 1995 s. 95-96.
- Zieliński T.J.: *Dobro wspólne katolicyzmu i baptyzmu według raportu z dialogu baptystyczno-rzymskokatolickiego na szczeblu światowym*. „*Studia Oecumenica*” 3 : 2003 s. 53-63.
- Zieliński T.J.: *Kościół Chrześcijan Baptystów*. Warszawa 1994.
- Zieliński T.J.: *Krotka informacja o Kościele Baptystycznym*. <http://www.baptysci.pl/kosciol/1141-krotka-informacja-o-kosciele-baptystycznym> (07.09.2013).

W POSZUKIWANIU NOWOTESTAMENTALNEGO MODELU KOŚCIOŁA.
ELEMENTY EKLEZJOLOGII BAPTYSTYCZNEJ
I ZACZĄTKI DIALOGU Z BAPTYSTAMI O KOŚCIELE

Streszczenie

Artykuł przedstawia elementy eklezjologii baptystycznej, takie jak: natura i struktura Kościoła, chrzest w relacji do przynależności kościelnej, rozumienie Wieczery Pańskiej oraz posługiwanie

duchownego w Kościele. W końcowej części znajduje się zarys opisu pierwszych owoców oficjalnego dialogu baptystyczno-rzymskokatolickiego na forum światowym na temat eklezjologii.

Dla baptystów wzorem Kościoła jest zgromadzenie lokalne zwołane przez Ducha Świętego w posłuszeństwie słowu Bożemu. Takie zgromadzenie jest całkowicie niezależne i jakiegokolwiek wyższe formy organizacji czy unii nie tworzą wyższego stopnia eklezjalności. Baptysty praktykują chrzest dorosłych, jako że wyznanie wiary musi poprzedzać przyjęcie chrztu, który nie tworzy w wierzącym żadnej nowej rzeczywistości ani nie zmywa grzechu pierworodnego. W Wieczerzy Pańskiej wierny, spożywając chleb i wino w żaden sposób nieprzemienione, przez wiarę otrzymuje korzyści wynikające z zastępczej ofiary Chrystusa. Duchowni w Kościele – diakoni i prezbiterzy – są ustanawiani w niesakramentalnym rycie ordynacji. Większość kongregacji przedstawia do ordynacji jedynie mężczyzn.

Oficjalny dialog między baptystami a katolikami rzymskimi przyniósł jak dotąd tylko jeden dokument. W dziedzinie eklezjologii oświadczenie zawiera głównie wyliczenie rozbieżności. Z tego powodu wydaje się oczywistym, że rozmowy baptystyczno-katolickie nie doprowadzą w najbliższej przyszłości do ustanowienia pełnej komunii między oboma naszymi Wspólnotami.

Słowa kluczowe: baptysty, eklezjologia, dialog, ekumenizm.